

Ministerie van LNV
DG Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit
t.a.v. Zienswijze ontwerp 7e Actieprogramma Nitraat-
richtlijn en plan-MER
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Datum 18 oktober 2021
Onderwerp Zienswijze Vewin
ontwerp 7^e NAP
Ons kenmerk 96131/MB
Voor informatie Mirja Baneke
070 3490 892
baneke@vewin.nl
Bijlagen -
CC

Het ontwerp 7^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn en bijbehorende plan-MER liggen momenteel ter inzage. Vewin maakt hierbij graag van de gelegenheid gebruik om hierop namens alle drinkwaterbedrijven een zienswijze in te dienen.

Op 6 september 2021 is het ontwerp 7^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn 2022-2025 (7^e NAP) gepubliceerd. Het 7^e NAP is voor de drinkwatersector van groot belang omdat de maatregelen die hierin staan moeten zorgen voor het oplossen van de problemen met te hoge nitraatconcentraties in de grondwaterbronnen voor drinkwaterproductie. Ook moet het NAP een belangrijke bijdrage leveren aan het halen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) in 2027. De KRW betreft ook grond- en oppervlaktewater dat bestemd is voor drinkwaterproductie. We willen daarom ook nadrukkelijk verwijzen naar de zienswijze die we op 21 september jl. hebben ingediend op het ontwerp Nationaal Waterprogramma 2022-2027 en de bijbehorende Stroomgebiedbeheerplannen.

Hoofdpijnen van onze zienswijze

We hebben hierna de hoofdpijnen van onze zienswijze opgenomen. Deze lichten we in het vervolg van deze brief verder toe:

- Te hoge concentraties nitraat zijn nog altijd een aanhoudend probleem in een flink deel van onze grondwaterwinningen voor drinkwaterproductie;
- In de Bestuursovereenkomst nitraat in grondwaterbeschermingsgebieden hebben we afgesproken dat de nitraatconcentraties in het ondiepe grondwater (meer specifiek: het uitspoelingswater uit de wortelzone) in de grondwaterbeschermingsgebieden rond deze winningen uiterlijk in 2025 blijvend onder de norm van 50 mg/l moet zijn;
- De eindbalans van de resultaten van de bestuursovereenkomst (BO) wordt nog opgemaakt, maar het is al wel duidelijk dat in veel van de deelnemende gebieden nog geen uitzicht is op het halen van de doelstelling via de BO-aanpak;
- Het voornemen in het 7^e NAP om in 2024 de balans op te maken en eventuele extra (verplichte) maatregelen te overwegen voor opname in het 8^e NAP (2026-2029), is voor de afgesproken doelstelling m.b.t. de grondwaterwinningen voor drinkwaterproductie evident te laat. Er moet vastgehouden worden aan het doel om in alle grondwaterbeschermingsgebieden uiterlijk in 2025 blijvend te voldoen aan de nitraatnorm;
- Hoewel het ontwerp 7^e NAP goede elementen bevat, bieden de opgenomen maatregelen onvoldoende uitzicht op het wel halen van het nitraatdoel in de grondwaterbeschermingsgebieden;
- Er is dus extra inzet nodig gericht op de grondwaterbeschermingsgebieden.

Nitraatproblematiek nog altijd een aanhoudend probleem in veel grondwaterwinningen

Op basis van de Nitraatrichtlijn mag de nitraatconcentratie in grondwater de grens van 50 mg/l niet overschrijden. Voor grondwater dat gebruikt wordt om drinkwater van te maken is het extra van belang om te zorgen dat nitraatconcentraties zo laag mogelijk zijn. Nitraat mag namelijk niet in te hoge concentraties in het drinkwater terechtkomen, omdat nitraat en het daaruit gevormde nitriet schadelijk kan zijn voor de (volks)gezondheid. Maar uit verschillende onderzoeken van onder andere KWR (2019), PBL en RIVM (2020) is gebleken dat bij een deel van de grondwaterwinningen bestemd voor drinkwaterproductie nog steeds te hoge concentraties nitraat worden aangetroffen. Dit is vooral het geval bij kwetsbare grondwaterwinningen in landbouwgebieden op de zand- en lössgronden in het zuiden en het oosten van het land.

Doelstelling nitraat in grondwaterbeschermingsgebieden vastgelegd in bestuursovereenkomst

In de bij het 6^e NAP behorende Bestuursovereenkomst nitraat in grondwaterbeschermingsgebieden is vastgelegd dat uiterlijk gedurende de looptijd van het 7^e NAP (2022-2025) op gebiedsniveau in elk van de 34 deelnemende gebieden blijvend moet worden voldaan aan de norm van 50 mg nitraat/l in het uitspoelingswater uit de wortelzone. De eindbalans van de resultaten van de bestuursovereenkomst (BO) wordt nog opgemaakt, maar het is al wel duidelijk dat in veel van de deelnemende gebieden nog geen uitzicht is op het halen van de nitraatdoelstelling via de BO-aanpak.

Houd vast aan doel om in alle grondwaterbeschermingsgebieden uiterlijk in 2025 blijvend aan de nitraatnorm te voldoen

Voor de drinkwatersector is het cruciaal dat het afgesproken doel met betrekking tot de nitraatbelasting in grondwaterbeschermingsgebieden wordt gerealiseerd. De minister van LNV stelt voor om in 2024 de balans op te maken van de resultaten van de gebiedsspecifieke aanpak in gebieden waar de waterkwaliteit achterblijft. Dit betekent dat eventueel benodigde aanvullende (verplichte) maatregelen om de waterkwaliteitsdoelen te halen pas in het 8^e NAP opgenomen worden. Dit is veel te laat. De CDM stelt in haar rapport (p.20) al dat mogelijk niet overal de doelstelling wordt gerealiseerd, waardoor aanvullende maatregelen overwogen moeten worden (bijvoorbeeld op het gebied van bemesting). Wat Vewin betreft blijft de afspraak onverkort staan om de nitraatnorm in alle grondwaterbeschermingsgebieden tijdens de looptijd van het 7^e NAP, dus uiterlijk in 2025, blijvend te halen.

Zorg dat het ontwerp 7^e NAP bijdraagt aan halen waterkwaliteitsdoelen

Met de voorgestelde maatregelen in het ontwerp 7^e NAP wordt er helaas onvoldoende uitzicht geboden op het halen van de waterkwaliteitsdoelen, met name in gebieden die kwetsbaar zijn voor nitraatuitspoeling, zoals de grondwaterbeschermingsgebieden voor drinkwaterproductie op de zand- en lössgronden. In het planMER behorend bij het 7^e NAP wordt geconcludeerd dat er nog grote onzekerheid is over tijdig en blijvend doelbereik in deze kwetsbare gebieden. Er worden weliswaar maatregelen voorgesteld richting een duurzamere landbouwpraktijk; met name de maatregelen rond duurzame bouwplannen kunnen bijdragen aan het verbeteren van de (grond)waterkwaliteit. Positief is ook dat er ingezet wordt op een gebiedsspecifieke aanpak in gebieden waar de waterkwaliteit nog onvoldoende is. Maar desondanks is de verwachting dat het hiermee niet zal lukken om uiterlijk in 2025 aan de nitraatnorm te voldoen in de grondwaterbeschermingsgebieden voor drinkwaterproductie. Ook het halen van de KRW doelen uiterlijk in 2027 zijn voor deze gebieden niet in zicht.

Geef prioriteit aan verbeteren kwaliteit bronnen voor drinkwaterproductie

De huidige situatie maakt duidelijk dat er nu extra inzet nodig is gericht op gebieden waar water wordt gewonnen voor drinkwaterproductie. Voor doelbereik in deze gebieden is uitbreiding en verdieping van de gebiedsgerichte aanpak nodig.

Hierbij moeten wat ons betreft de volgende uitgangspunten worden gehanteerd:

- De nitraatnorm van 50 mg/l moet in alle grondwaterbeschermingsgebieden tijdens de looptijd van het 7^e NAP blijvend gehaald worden (uiterlijk in 2025). Dit doel moet ook expliciet in het 7^e NAP opgenomen worden.
- Het nitraatdoel moet onder alle klimatologische omstandigheden gehaald kunnen worden (dus ook bij droogte). Dergelijke omstandigheden doen niets af aan de afspraak van tijdig doelbereik en van de norm die in de Nitraatrichtlijn is opgenomen.

- Zorg dat het 7^e NAP ook bijdraagt aan het halen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water in 2027.
- Streef hierbij naar verdere duurzame verbetering van de waterkwaliteit, conform het KRW doel voor de bronnen van drinkwaterproductie.

We stellen de volgende aanpak voor:

- Maak effectieve maatregelen die bewezen de waterkwaliteit verbeteren verplicht in grondwaterbeschermingsgebieden. Verken of het mogelijk is om hierbij rekening te houden met maatregelen die de boeren die deelnemen aan de BO nitraat al hebben genomen.
- Laat de invoering van duurzame bouwplannen in grondwaterbeschermingsgebieden volledig per 2023 plaatsvinden in plaats van deze gefaseerd in te voeren. Verken wat de mogelijkheden zijn om uitspoelingsgevoelige teelten in deze gebieden uit te faseren/ niet meer toe te staan.
- Beloon de uitvoering van bovenwettelijke maatregelen via het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (bijv. via de ecoregelingen) ter financiële ondersteuning van boeren en ter stimulering van de uitvoering, met name in grondwaterbeschermingsgebieden.
- Zorg voor een verbetering van de monitoring van de uitvoering van maatregelen en de effecten op de bodem- en grondwaterkwaliteit (nitraatconcentraties), zodat er meer inzicht ontstaat in de relatie tussen maatregelen en doelbereik, en er tijdig bijgestuurd kan worden waar nodig.

Aanvullende punten

Als uitwerking van de voorgestelde aanpak kan gedacht worden aan het volgende:

- Zorg voor onafhankelijke adviseurs op het gebied van nutriëntenbeheer en duurzaam bodemgebruik, en stimuleer dat boeren dit advies inwinnen en de maatregelen die worden voorgesteld uitvoeren;
- Het kan zinvol zijn om boeren op zandgronden in het najaar verplicht de stikstofrest ($N_{\min 0-90}$) te laten meten onder hun land, zodat duidelijk wordt of de uitgevoerde maatregelen voldoende effect hebben. Boeren kunnen daar individueel op worden afgerekend als de $N_{\min}$ te hoog is.

Voor de invulling van het 7^e NAP willen we daarnaast de volgende, meer algemene punten onder de aandacht brengen:

- Het DAW krijgt een grote rol in de uitvoering van het 7^e NAP, maar dit blijft nog steeds een vrijwillig spoor. Dit blijkt te vrijblijvend, want in het 7^e NAP en de PlanMER wordt geconstateerd dat 100% deelname en volledige implementatie van effectieve maatregelen nodig is om doelen te kunnen bereiken. Dit blijkt in de dagelijkse landbouwpraktijk vrijwel niet realiseerbaar te zijn. Er zullen aanvullende gebiedsspecifieke maatregelen nodig zijn; hoe wordt hier invulling aan gegeven?
- We verwachten dat met de uitvoering van het 7^e NAP veel middelen gemoeid zullen zijn. Dit budget lijkt voornamelijk nog niet te zijn geregeld. Er moet gezorgd worden voor het tijdig beschikbaar komen van de middelen die nodig zijn om de uitvoering mogelijk te maken en de landbouwsector te ondersteunen bij de landbouwtransitie.
- Wij zien mogelijkheden voor een koppeling tussen de kwetsbare waterwinningen en het stikstofdossier om versneld resultaat te boeken ten aanzien van het behalen van de KRW-doelen. Het is belangrijk dat het 7^e NAP hier expliciet aandacht aan besteedt.
- We verwachten dat in het 7^e NAP duidelijk wordt aangegeven hoe de opgenomen maatregelen zullen bijdragen aan de gewenste transitie naar een duurzame of kringloop-landbouw.

Natuurlijk ben ik graag bereid om onze punten in een gesprek toe te lichten als dat wenselijk is.

Met vriendelijke groet,

drs. J.H. de Groene
directeur